

Акад. проф. др Саша Бубањ

РАЗМАТРАЊА

(о Предлогу стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2030. г.)

АКТУЕЛНИ ЗАХТЕВ

- **Данашње образовање захтева од свих учесника у овом процесу – ПРОАКТИВАН ПРИСТУП.**

Након увида у Предлог стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2030. г. мишљења сам да Предлог испуњава наведени захтев.

РАЗМАТРАЊЕ У СКЛАДУ СА СТАТИСТИЧКИМ ПОКАЗАТЕЉИМА

- **Стратегија развоја образовања у Републици Србији до 2030. г. треба да се спроводи у складу са демографским и економским показатељима и проценама.**
- **Предлогом стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2030. г. дато је много нових и бољих решења у свим аспектима васпитања и образовања, а на основу претходних искустава и проблема који су уочени у периоду 2010-2020 г.**

Очигледно је да је евалуација мера спроведена на основу демографских и економских показатеља из претходног периода (2010-2020 г.), али који нажалост, нису у потпуности видљиви у предложеном тексту Предлога.

Рецимо, што се тиче демографије, било би лепо и корисно да у тексту постоји податак и о укупном броју становништва у периоду 2010-2020. г., и о процени укупног броја становништва Републике Србије 2030. г.

Наиме, осим на страни 19, где се наводи „... да је као последица негативних демографских трендова, број студената у Србији смањен за око 15% у последњих 8 година...“, или на страни 57 где је наведено да је присутан „... демографски пад...“, не постоји квантитативно изражен укупан број становника Републике Србије ни за претходни, нити за предстојећи период (недостаје одговарајућа процена).

И ИНАЧЕ, ПОСТАВЉА СЕ ПИТАЊЕ ОСТВАРИВОСТИ ПРЕДЛОГА СТРАТЕГИЈЕ СА ПРИСУТНИМ НЕГАТИВНИМ ДЕМОГРАФСКИМ ТРЕНДОМ?

Што се тиче економије, корисно је истаћи податак који такође, није део Предлога, да је са усвајањем Закона о високом образовању 2005.г., план био да се за образовање издваја 6% националног БДП.

Према наводима из предлога на страни 24, „... Србија је у 2017.г. издвајала само 3.7% БДП за образовање...“.

Методологија израчунавања обрачуна издвајања за образовање треба да буде стандардизована и по питању националних издвајања (држава, локална самоуправа) и по питању страних улагања. Само тако моћиће да се прате ефекти улагања средстава у образовање.

ПОСТАВЉА СЕ ТАКОЂЕ, ПИТАЊЕ ОСТВАРИВОСТИ ПРЕДЛОГА СТРАТЕГИЈЕ СА БУЏЕТОМ КОЈИ НЕ БИ БИО ДОВОЉАН НИ ДА ЈЕ ДВОЦИФРЕН, ТЈ. НИ ДА ЈЕ БАРЕМ 10%?

- **Чињенично и актуелно посматрано, деца и млади се на глобалном нивоу образују за занимања која након 2030.г. више неће постојати услед све присутније роботизације и аутоматизације индустријског процеса производње у свету.**

Дигитално образовање је део наше стварности и поред одређених, оправданих процена о могућем, негативном правцу интеракције људске врсте и вештачке интелигенције.

У том смислу, потребан је наставак квалитативног и квантитативног унапређења дигиталног образовања.

То подразумева наставак обухвата свих старосних група учесника у процесу образовања (деце, младих, одраслих, али и старих) и образовање на формалном, неформалном и информалном нивоу.

То такође, подразумева и електронско умрежавање и развој капацитета (људских, уџбеничких и инфраструктурних), са крајњим циљем личног и професионалног самоостварења учесника процеса образовања, као и продужетка и повећања квалитета живота.

Још један пример, где би било корисно да се на основу квантификације показатеља до краја испрати одређени тренд, тиче се предшколског васпитања и образовања и процентуалног обухвата деце предшколског узраста (страна 15).

Наиме, дат је процентуални податак обухвата деце за 2002.г., за 2009.г., и за период 2011-2018.г. За године 2019 и 2020, тај податак недостаје.

На страни 15 *Предлога* наводи се само да је „... у 2019-ој години 6.740 деце остало неуписано због попуњености капацитета...“. Колико је то процентуално неуписане деце? Можда у крајњем, тај податак и не постоји.

- **Колико год болно звучало, ниво образовања у Републици Србији протеклих година стагнира.**

Србија има дивну, талентовану децу која нижу успехе на иностраним такмичењима (из математике, астрономије, спорта, и др.).

Ипак, општи ниво образовања стагнира.

Уколико се анализира читалачка, математичка, и научна писменост наше деце у оквиру ПИСА теста, податак који није део *Предлога* је да је пласман Србије од 2003.г. константно око 45-ог места у конкуренцији ОЕЦД земаља.

Истина је да са сваком новом евалуацијом (осим оне из 2015.г. када нисмо учествовали), наша деца остварују помак и боље резултате, али по питању пласмана, ради се ипак о стагнацији. Исту стагнацију бележе и деца ЕУ која су боље пласирана у односу на нашу децу, а што није случај са децом Азије, где је присутан тренд константног прираста, како бодова, тако и пласмана.

Разлог за остварене резултате такмичара из Републике Србије на ПИСА тестирањима може да буде некомпатибилност наставних садржаја између земаља ОЕЦД и Републике Србије.

Ипак, обзиром да се квалитет образовања у Републици Србији оцењује на глобалном (светском) нивоу на основу наведених тестова, ПИСА тестирања представљају озбиљан изазов нашем систему образовања.

- **У том контексту, родитеље треба максимално растеретити економске бриге о финансирању образовања деце и обезбедити бесплатне уџбенике не само на основношколском, већ и на средњошколском нивоу.**

Све појединости око издавања уџбеника треба да се усагласе између Министарства просвете, науке и технолошког развоја и издавача.

- **MENS SANA IN CORPORE SANO.**

Добро је да се у самом *Предлогу* ставља акценат на физичку и спортску активност деце, адолесцената и младих на школском и на универзитетском нивоу образовања. Ипак, потребна је додатна афирмација физичких и спортских активности деце у предшколском периоду, када су деца у сензибилној фази за развој социјалних вештина, емоција, интелигенције, говора, читања, рачунања.

Рано образовање и нега деце путем физичких и спортских активности неизмерно је значајна, обзиром да су сензибилне фазе чији се пик догађа у претшколском периоду, иреверзибилне.

Наведене карактеристике (социјалне вештине, контрола емоција, интелигенција, говор, читање, рачунање) развијене су 50% до 5-те године живота, 75% до 7-ме године живота и 95% до 12-те године живота.

Дете које има проблема са кретањем уназад током часова физичког васпитања, има проблем и са рачунском операцијом одузимања на часовима математике.

Бенефити НТЦ система учења, аутора програма Ранка Рајовића, др сци мед, добро су познати и признати у Републици Србији.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Предлог стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2030. г, представља добро систематизован документ и успешну надоградњу претходне Стратегије развоја образовања у Републици Србији за период 2010-2020 г. и изјашњавам се позитивно о Предлогу.

Обухваћене су све теме и питања образовања од значаја у Републици Србији.

Неопходно је да се стратегија квалитетно спроведе.